

Nederland nog niet klaar voor nieuwe wet Passend Onderwijs.

Nouchka Moll

Vraagstukken rond de nieuwe wet Passend Onderwijs.

In 2012 publiceerde de Telegraaf een ingezonden brief van een leerkracht uit het regulier basisonderwijs. De brief heeft als titel 'Noodkreet van een juf' en lijkt op het eerste gezicht bol te staan van frustraties. Enigszins cynisch zet de schrijfster uiteen waar het werk van een leerkracht zoal uit bestaat en hoeveel er wel niet van ons als leerkrachten wordt gevraagd: groepen van 30 leerlingen, lessen voorbereiden, lesgeven, bouwvergaderingen, leerling besprekingen, ouderavonden, handelingsplannen 'opstellen, analyseren en evalueren', nakijkwerk, foutenanalyses, vakgroepen, cito afnames etc. Het onderwijs verandert, kinderen veranderen en ouders lijken steeds veeleisender te worden. Daarnaast hebben we nog de onderwijsministers die van achter hun bureau van alles bedenken maar geen idee lijken te hebben wat het inhoudt om al hun 'verzinsels' voor de klas te moeten uitvoeren. "Als we niet oppassen wordt door al deze veranderingen de ziel uit ons vak gehaald", aldus de briefschrijfster.

Inleiding

De schrijfster van de ingezonden brief mag misschien wat cynisch zijn maar raakt wel de kern van een hoop problemen in het onderwijs en geeft de hoge werkdruk weer. Veel vakgenoten zullen zich, spijtig genoeg, herkennen in haar cynische uiteenzetting van ons beroep. Als ik kijk naar wat er momenteel al gevraagd wordt van leerkrachten in het regulier onderwijs vraag ik mij af of Nederland wel klaar is voor een nieuwe wet als Passend Onderwijs en in hoeverre wij kinderen met een ontwikkelingsstoornis recht doen door ze in het regulier onderwijs te willen behouden. Voor een vak als leerkracht is bezieling nodig en we moeten oppassen dat we die bezieling niet weghalen door de werkdruk nog meer te vergroten met alle extra werkzaamheden en vaardigheden die een wet als Passend Onderwijs van een leerkracht vraagt. Passend Onderwijs vraagt om competente, gemotiveerde en bezielde leerkrachten; alleen dan krijgt de leerling met een ontwikkelingsstoornis waar hij recht op heeft.

VN-verdrag 2006

In het huidige regeerakkoord is de intentie uitgesproken deze kabinetsperiode het VN-verdrag van 2006 over de rechten van mensen met een beperking te bekrachtigen. In de wereld zijn er 155 landen die het VN-verdrag ondertekend hebben en inmiddels hebben 126 landen daarvan het verdrag bekrachtigd. Nederland behoorde tot de landen die nog niets tot weinig ondernomen had sinds de ondertekening van het verdrag in 2007 (Schuman, 2013). Met het beleidsinitiatief Passend Onderwijs zal Nederland nu ook gehoor geven aan de uitvoering van het verdrag, met als doel het aantal verwijzingen naar het speciaal onderwijs te beperken en leerlingen met specifieke ondersteuningsbehoeften te integreren in het reguliere onderwijs. Begrippen als inclusie en inclusief onderwijs zijn zowel nationaal als internationaal veel gehoord in onderwijsland. In 2010 doet de Resolutie 1762 van de Raad van Europa nog een beroep op de lidstaten van de EU om serieus werk te maken van inclusief

onderwijs als basis voor een tolerante en meer inclusieve samenleving. Zij adviseert de lidstaten om bij de ontwikkeling van onderwijsbeleid de voorkeur te geven aan een inclusieve onderwijspraktijk door het bestaande systeem te reorganiseren (Schuman, 2013). Inmiddels is deze reorganisatie ook in Nederland een feit en staan we met zijn allen aan de vooravond van een nieuw avontuur binnen ons onderwijs systeem. Op 1 augustus 2014 wordt de wet Passend Onderwijs van kracht en worden wij geacht als leerkracht in te spelen op alle veranderingen die deze reorganisatie met zich meebrengt. Nu word ik daar persoonlijk toch lichtelijk onrustig van en, zo ik hoor om mij heen, velen met mij.

Ondersteuningsplan

De brochure 'Passend Onderwijs voor leraren', een uitgave van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, vertelt mij dat uiterlijk 1 mei 2014 elk samenwerkingsverband een eerste ondersteuningsplan naar de Inspectie van het Onderwijs heeft moeten sturen. In dit ondersteuningsplan (zie Figuur 1) staat hoe Passend Onderwijs binnen het desbetreffende samenwerkingsverband georganiseerd wordt.

Inhoud ondersteuningsplan:

- Hoe worden reguliere scholen ondersteund?
- Welke ondersteuning moeten scholen kunnen bieden?
- Hoe wordt het budget onderling verdeeld?
- Hoe verloopt de doorverwijzingsprocedure naar het speciaal onderwijs?

Figuur 1: *Inhoud ondersteuningsplan*

In dit ondersteuningsplan zou ook de inbreng van de leerkracht gewaarborgd moeten zijn, zo stelt de brochure. De keuzes die in het ondersteuningsplan gemaakt worden raken tenslotte direct de leerkracht en zijn klas (Ministerie van

Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2013). Maar veel leerkrachten zijn niet betrokken in dit proces, keuzes zijn gemaakt op management niveau en die zijn maar mondjesmaat gecommuniceerd naar de werkvloer. Veel leerkrachten verkeren momenteel nog in het ongewisse over de opkomende veranderingen en hebben nog geen idee hoe hun school deze veranderingen gaat vormgeven en wat hierin van hen wordt verwacht. De basis van het ondersteuningsplan is het schoolondersteuningsprofiel. Het schoolbestuur stelt samen met leraren en schoolleiding hierin vast welke extra ondersteuning de school kan bieden aan leerlingen met een hulpvraag (Mertens, 2013). Maar veel van mijn bevriende vakgenoten, in dienst van verschillende schoolbesturen, lieten mij weten dat het schoolondersteuningsprofiel op hun school nog niet klaar is. Dus nog niet met hen besproken en al helemaal niet in overleg met hen en de andere collega's vastgesteld. Inmiddels is het juni en begint de tijd te dringen. Hoe gaan wij met elkaar vanaf 1 augustus leerlingen met een ontwikkelingsstoornis, binnen het regulier onderwijs, de zorg en begeleiding geven die ze nodig hebben?

Brandbrief Balans en NVA

Niet alleen onderwijspersoneel maakt zich zorgen over de realisatie van de nieuwe wet, ook ouders zijn bezorgd. Op 29 april 2014 spreekt de Landelijke oudervereniging Balans samen met de Nederlandse Vereniging voor Autisme, deze zorgen uit in een brief aan staatssecretaris Sander Dekker van OCW. Uit een onder ouders gehouden enquête komt naar voren dat zij nog geen vertrouwen hebben in een juiste uitvoering van de nieuwe wet. Globaal komt het er op neer dat er zorgen zijn over de toelating, de sociaal emotionele veiligheid van hun kinderen, het gebrek aan begrip en inzicht voor hun specifieke problemen en over het tekort aan kennis en capaciteit om leerlingen met onzichtbare beperkingen op te vangen en adequaat les te geven.

76% Van de ouders geeft aan dat de leerkracht/docent niet voldoende is toegerust om een leerling met een probleem op het gebied van leren en gedrag, in een reguliere klas, les te geven. Ook de huidige groeps grootte is volgens ouders een belemmering om deze leerlingen onderwijs op maat te kunnen bieden. Daarnaast vrezen ouders dat de extra tijd die hun kind vraagt op verzet zal stuiten bij andere ouders (Wolthuis, 2014). De zorgen van zowel ouders als het onderwijspersoneel lijken niet zo ver uit elkaar te liggen. Beide vragen om maatregelen die hen meer vertrouwen geeft in de wet Passend Onderwijs, beginnende bij een goede informatievoorziening over de stand van zaken. Momenteel lijken zowel de overheid als de schoolbesturen op dat vlak tekort te schieten.

Vertrouwen van leerlingen waarmaken

Een vaststaand feit blijft echter dat de wet Passend Onderwijs toch echt van kracht wordt per 1 augustus en er geen weg meer terug is. Of Nederland er nu wel of niet klaar voor is, we zullen na de zomervakantie allemaal weer gewoon voor 'die' klas staan. Nieuwe leerlingen kijken ons verwachtingsvol aan en leggen hun vertrouwen in de handen van de leerkracht. Maar hoe kunnen wij hun vertrouwen waarmaken als velen van ons nog niet eens weten hoe ze een wet als Passend Onderwijs moeten gaan invullen en waarmaken in hun klas?

Zelf werk ik in het Speciaal Voortgezet Onderwijs en ik realiseer mij dat ik lichtelijk

bevoorrecht ben ten opzichte van mijn collega's in het regulier onderwijs. Afgezien van het feit dat een reorganisatie als deze ook onzekerheden voor ons teweeg brengt verandert er aan mijn dagelijkse praktijk weinig. Ik heb nog steeds 12 leerlingen in mijn groep, die allen een ontwikkelingsstoornis hebben. Mijn dagplanning, manier van lesgeven en aanpak zullen zo goed als onveranderd blijven. Ik heb ruime ervaring in het werken met leerlingen met een ontwikkelingsstoornis en ben niet ver verwijderd van het behalen van mijn Master SEN diploma. Inderdaad, ik heb geen 30 leerlingen in mijn groep, bestaande uit leerlingen 'zonder' ontwikkelingsstoornis en 'met'. Ik kan mijn aandacht richten op alleen die 12 leerlingen met ontwikkelingsstoornissen waar ik inmiddels aardig wat van af weet. Ik kan terugvallen op een breed scala aan zorgprofessionals in de school, t.w. de maatschappelijk werker, de orthopedagoog, de onderwijskundig begeleider en vele andere ervaren collega's. Nu wil ik zeker niet de indruk wekken dat werken binnen het speciaal onderwijs eenvoudig is en de werkdruk minder. Ook binnen het speciaal onderwijs is er sprake van werkdruk, er gaat veel tijd zitten in de begeleiding van de leerlingen in mijn groep, ieder afzonderlijk met zijn eigen specifieke hulpvraag en aanpak als het gaat om cognitie en gedrag. Daarbij komen vanzelfsprekend dezelfde standaard onderwijstaken als in het regulier onderwijs. Maar ik realiseer mij dat het een stuk minder eenvoudig is om kinderen met een ontwikkelingsstoornis te begeleiden als je nog 25 andere leerlingen hebt die om je aandacht vragen en daarnaast de ervaring en kennis mist om de desbetreffende leerling de juiste zorg te kunnen bieden. Ik voel mij zelfverzekerd als het gaat om het waarmaken van het vertrouwen dat mijn leerlingen in mijn handen leggen. Voortkomende uit de dosis kennis en ervaring waar ik op kan bouwen en de specialistische zorgstructuur die reeds binnen het VSO aanwezig is.

Competentieprofiel inclusief onderwijs

Om kinderen met een ontwikkelingsstoornis het vertrouwen te kunnen geven dat ze in goede handen verkeren zullen we allereerst moeten kijken naar de bekwaamheid van de leerkracht. Over welke competenties dient een leerkracht te beschikken in een inclusieve onderwijs setting als Passend Onderwijs. Onderzoek naar inclusief onderwijs wijst uit dat het realiseren van deze vorm van onderwijs valt of staat met de houding, vaardigheden, ervaring en inzichten van de leerkracht die elke dag met de leerlingen werkt. Inclusie is afhankelijk van de houding van de leraar ten opzichte van leerlingen met speciale ondersteuningsvragen, het vermogen om sociale relaties te versterken, het zicht op verschillen in de klas en de bereidheid om effectief met die verschillen om te gaan (Claasen e.a., 2009). Een inclusieve onderwijssetting stelt de leerkracht dus voor specifieke uitdagingen en het is belangrijk om te weten welke kwaliteiten die uitdagingen van de leerkracht vragen. De gewenste kwaliteiten zijn vertaald in een aanvulling op het bestaande competentieprofiel (zie Figuur 2) voor leerkrachten, in de vorm van basisdimensies. Een inclusieve onderwijssetting vraagt om professionele diepgang op interpersoonlijk, pedagogisch, didactisch en organisatorisch gebied. Deze diepgang, oftewel basisdimensie, moet worden gezien als een kwaliteit die de leerkracht bij elke competentie dient te realiseren (Claasen e.a., 2009).

Overzicht Basisdimensies:

A1. Professionele beroepshouding en kwaliteiten

1.1. Visie op inclusie en waarden van diversiteit: De leraar handelt vanuit een positieve en onderbouwde visie op inclusie, diversiteit en burgerschap.

Competentie profiel:

1. Interpersoonlijk competent.
2. Orthopedagogisch competent.
3. Orthodidactisch competent.
4. Organisatorisch competent.
5. Competent in samenwerking met collega's.
6. Competent in samenwerking met de omgeving.
7. Competent in reflectie en ontwikkeling.

Figuur 2: *Competentie profiel*

Zij gaat uit van gelijkwaardigheid. Ze ziet diversiteit in de groep als een uitdaging en weet die effectief in te zetten bij de vormgeving van haar onderwijs. Ze heeft zelfvertrouwen en vertrouwen in eigen competenties in de omgang met verschillen.

1.2. Normatieve professionaliteit: De leraar zorgt voor een goede balans tussen instrumentele, communicatieve en normatieve aspecten van het beroep.

1.3. Authentiek functioneren: De leraar weet dat zij er toe doet. Zij zorgt ervoor dat zij fysiek, emotioneel en cognitief in evenwicht is, om effectief te functioneren.

B1. Diepgang in kennistoepassing en kennisontwikkeling

1.1. Kritisch toepassen van kennis: De leraar maakt constructief en effectief gebruik van de kennis die voor de uitvoering van haar beroep van belang is. Op basis van haar praktijkervaringen en praktijkonderzoek draagt ze bij aan de verdere kennisontwikkeling; voor haar eigen praktijk en waar mogelijk ook toepasbaar in andere praktijken.

B2. Hanteren van de cyclus van professioneel werken

2.1. Gerichtheid op ontwikkelingsmogelijkheden:

De leraar werkt handelingsgericht, waarbij zij de pedagogische- en didactische onderwijsbehoeften van de leerling centraal stelt. Zij is zich ervan bewust dat de leerling zich ontwikkelt in wisselwerking met zijn of haar omgeving, wetend dat zij daar zelf ook deel van uitmaakt.

2.2. Samenwerkend leren: De leraar is gericht op actieve participatie van en partnerschap met leerlingen, ouders/verzorgers en anderen die bij de ontwikkeling van de leerling betrokken zijn.

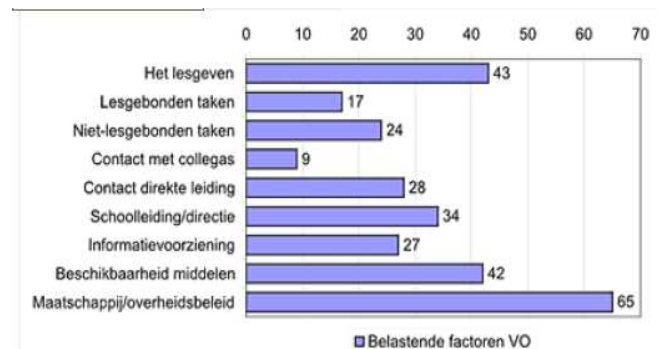
2.3. Onderzoekend handelen: De leraar beschouwt haar werk en haar professioneel functioneren vanuit een onderzoekende houding; zij is nieuws- en leergierig. Zij past haar handelen aan steeds nieuwe omstandigheden aan en maakt hierin keuzes die zowel instrumenteel als moreel ethisch gefundeerd zijn. Zij verbetert haar praktijk door deze systematisch te onderzoeken (Claasen e.a., 2009).

Veel leerkrachten in het regulier onderwijs zullen zich deze kwaliteiten, c.q. basisdimensie, eigen moeten gaan maken. Dit kost tijd en is niet iets wat in korte tijd realiseerbaar is. Vanzelfsprekend zal ervaring hieraan gaan bijdragen maar de basis zal gelegd moeten worden d.m.v. deskundigheidsbevordering vanuit de school. Onderzoek laat zien dat deskundigheidsbevordering kan bijdragen tot het beter functioneren van leraren, waardoor hun taakbelasting minder wordt (TNO, 2001).

Vrees voor toename taakbelasting

Naast het ontbreken van de juiste kwaliteiten vrezen veel collega's voor een toename van de taakbelasting door de invoering van een wet als Passend

Onderwijs. Zoals al eerder aangegeven ervaren veel collega's een hoge werkdruk in het onderwijs. In opdracht van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen is er een onderzoek gedaan naar de taakbelasting van leraren. In de vragenlijsten zijn vragen gesteld over de mate waarin leerkrachten de aspecten van hun werk als belastend ervaren. Figuur 3 geeft weer welke aspecten en in welke mate leerkrachten deze als belastend ervaren.

Figuur 3: Belastende factoren in het onderwijs

De meest belastende factoren zijn:

- De belasting door de maatschappij (vooral het gebrek aan opvoeding van leerlingen) en het overheidsbeleid (vooral het gebrek aan onderwijsinhoudelijke visie en veranderingen in het werkveld).
- Lesgeven, vooral door het gebrek aan motivatie en concentratie van leerlingen.
- De beperkte beschikbaarheid van middelen en ondersteuning (TNO, 2001).

Uit de als meest belastend ervaren factoren kunnen we concluderen dat de leerkracht last heeft van:

- De door de overheid doorgevoerde veranderingen in het werkveld.
- De beperkte onderwijsinhoudelijk visie van de overheid.
- De veranderingen in de maatschappij resulterend in opvoed- en gedragsproblemen bij leerlingen.
- De veelal gebrekkige motivatie en concentratie van leerlingen tijdens het lesgeven.
- De beperkte beschikbaarheid van ondersteuning (materialen, scholing, begeleiding, uren).

Naar mijn mening is het onmogelijk om met de invoering van een wet als Passend Onderwijs een toename van de taakbelasting te voorkomen. Juist in de opstartfase zal zowel de school als de leerkracht op de proef gesteld worden en een beroep worden gedaan op de flexibiliteit van alle partijen. Een reorganisatie van het onderwijssysteem kost tijd en extra inzet, en zal momenten van vallen en opstaan kennen voor iedereen in de nieuwe situatie op elkaar is ingespeeld. Veel collega's geven aan het gevoel te hebben dat de overheid weinig idee heeft van wat een reorganisatie als deze voor ons als leerkrachten inhoudt in de praktijk. De werkdruk werd al als groot ervaren door velen en dat zal in ieder geval niet minder worden per 1 augustus. Ondersteuning in de vorm van deskundigheidsbevordering (plus het realiseren van extra uren voor deze deskundigheidsbevordering), begeleiding en extra handen in de klas zou zeer welkom zijn en de kans op een succesvolle reorganisatie vergroten. Voorkomen moet in ieder geval worden dat leerkrachten hun bezieling kwijtraken en uitvallen door een burn-out of andere stress gerelateerde klachten.

Gediagnosticeerde gedragsstoornissen in de klas

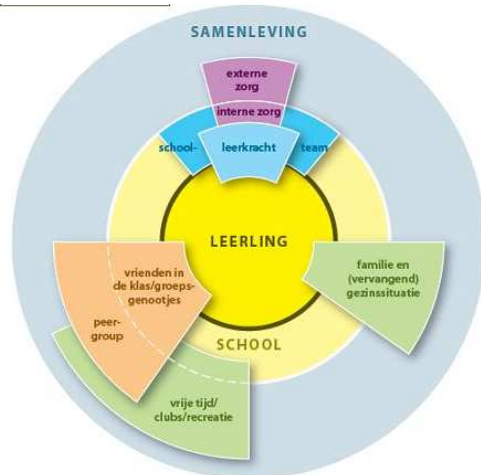
Misschien wel de meest belangrijke als belastend ervaren factor, is het gedrag van de leerlingen. Want daar gaat de wet Passend Onderwijs nu juist over. Als gedrag als 'ongemotiveerd' en 'onconcentreerd' zijn al als belastend wordt ervaren dan zullen veel leerkrachten het straks als dubbel zo belastend ervaren wanneer zij vanaf 1 augustus leerlingen met een gediagnosticeerde gedragsstoornis in de klas krijgen. Gedragsstoornissen die veel van de leerkracht vragen zijn de stoornissen die zich uiten door een hoge mate van externaliserende gedragskenmerken, zoals: *hyperactiviteit, impulsiviteit, beperkte concentratie, opstandig gedrag en agressie*. Leerlingen met een diagnose ADHD, ODD, ADD en PDD-NOS vertonen

deze gedragskenmerken. Om met deze leerlingen om te kunnen gaan is het belangrijk om over verdiepte kennis te beschikken wat deze stoornissen inhouden en om welke benadering en/of aanpak ze vragen.

Alleen dan zal een leerkracht in staat zijn om aanpassingen te doen in de didactiek (het onderwijsaanbod, de leerstof) of in de pedagogiek (de wijze waarop met de leerling wordt omgegaan en de leerling wordt begeleid in persoonlijke groei en ontwikkeling) (Pameijer e.a., 2012). Ook kennis van de diverse verklaringsmodellen (interactiemodel, ecologischmodel) omtrent gedrag is waardevol en helpt je als leerkracht op een juiste wijze naar gedragsproblemen te kijken. De verklaringsmodellen geven tevens ook houvast bij het signaleren van opvallend gedrag bij niet gediagnosticeerde leerlingen en het bepalen van eventuele daarop volgende interventies (Lieshout, 2009). Wanneer je binnen het regulier onderwijs overwegend met leerlingen zonder gedragsproblematiek werkt zal de focus wellicht meer liggen op onderwijstaken als lesinhoud, didactiek en orde houden in de klas. Op het gebied van extra zorg zal het veelal gaan om leerlingen die cognitief uitvallen en hulp nodig hebben op het remediërende vlak. Ik kan mij dan ook goed voorstellen dat het toepassen van verklaringsmodellen niet iets is wat een dagelijks terugkerende vanzelfsprekendheid is. Door het werken met alleen leerlingen met een gedragsstoornis pas ik deze verklaringsmodellen inmiddels bijna onbewust, als een soort tweede natuur toe. Zo ben ik mij bij opvallend gedrag bijvoorbeeld zeer bewust van de

interacties die plaatsvinden tussen mijn leerling en zijn omgeving en in hoeverre dit wellicht van invloed is op zijn gedrag. Vaak is de oorzaak van een gedragsverandering te vinden binnen de sociale omgeving van de leerling (zie ook basisdimensie B2.1) (zie Figuur 4) (Bronfenbrenner, 1979).

Figuur 4: Ecologisch verklaringmodel

Ik maak mij oprecht zorgen om het behouden van leerlingen met een gediagnosticeerde gedragsstoornis binnen het regulier onderwijs. Mijn leerlingen hebben allen een diagnose binnen het Autisme Spectrum. Veelal in combinatie met een andere stoornis als ADHD of ADD. Veel van hen zijn later ingestroomd vanuit het regulier onderwijs omdat ze daar vastliepen. Regulier onderwijs doet een groot beroep op deze leerlingen als het gaat om vaardigheden met betrekking tot: *flexibiliteit, kunnen plannen, zelfstandigheid, sociale vaardigheden, overzichtelijkheid en voorspelbaarheid*. Afgezien van de vraag of de leerkracht binnen het regulier onderwijs wel genoeg is toegerust om deze leerlingen de begeleiding te kunnen bieden die ze nodig hebben is er nog de vraag of we er wel goed aan doen om deze leerlingen bloot te stellen aan de frustraties en onzekerheden die ze binnen een reguliere onderwijssetting zullen gaan ondervinden. Mijn leerlingen doen het goed binnen de op hun ontwikkelingsstoornis afgestemde onderwijssetting en onderwijsbehoeftes. Denk hierbij aan groeps grootte, een vast lokaal, zoveel mogelijk een vaste leerkracht, geen wijzigingen in het

lesrooster etc. Dit vergroot het leerrendement en voorkomt dat er zo min mogelijk tijd verloren gaat aan onnodige frustraties. Hoe goed leerkrachten binnen het regulier onderwijs het ook voor zullen hebben met deze leerlingen en hun uiterste best zullen doen ze de best mogelijke begeleiding te bieden; het feit blijft dat veel leerlingen niet in staat zullen zijn zich staande te houden binnen een onderwijssetting als deze omdat simpelweg hun stoornis ze hierbij in de weg zit. Het mag voor zich spreken dat het SVO leerlingen uiteindelijk zo goed mogelijk probeert toe te rusten op een volwaardig functioneren binnen de maatschappij. Maar wel met de juiste begeleiding, binnen een realistisch tijdsbestek en binnen juist gestelde kaders.

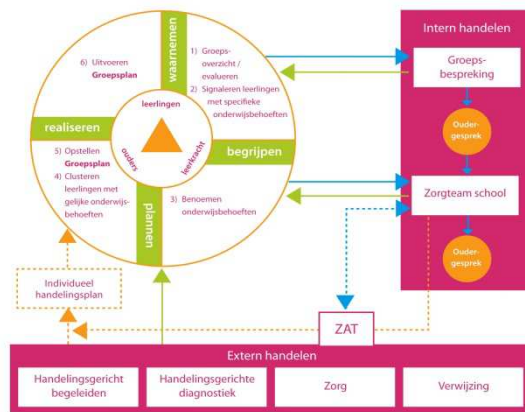
Conclusie en aanbeveling

Als ik kijk naar de zorgen van zowel leerkracht als ouder, dan kan ik concluderen dat er nog de nodige stappen genomen moeten worden om hen meer vertrouwen te geven in de wet Passend Onderwijs. Samengevat zijn er voornamelijk zorgen om:

- De sociaal emotionele veiligheid van de leerlingen.
- Gebrek aan kennis en inzicht op het gebied van specifieke leer- en gedragsproblemen.
- De huidige groeps grootte, welke een belemmering vormt om de leerlingen onderwijs op maat te kunnen geven.
- Verzet van andere ouders t.a.v. de extra tijd en zorg die naar deze leerlingen uitgaat.
- Verzwaring van de taakbelasting.
- Gebrek aan begeleiding en ondersteuning in de klas.

Vanzelfsprekend vraagt een reorganisatie van deze omvang om een geleidelijke invoering. Zoiets gaat niet van de ene op de andere dag. De genoemde zorgen zullen dan ook niet

direct weggenomen kunnen worden maar de overheid is het aan ouders en leerkrachten verplicht om met een antwoord te komen op de uitgesproken zorgen en hoe zij denkt deze te gaan ondervangen. Daarnaast vraagt Passend Onderwijs om een werkwijze die gericht is op de verschillen die er, nog meer, zullen ontstaan binnen onze onderwijspraktijk. Het implementeren van een werkwijze als Handelingsgericht werken concretiseert Passend Onderwijs en draagt bij aan de kwaliteitsverbetering van het onderwijs aan alle leerlingen (zie Figuur 4).

Figuur 5: Cyclus handelingsgericht werken

Hierbij gaat het om de 'gewone' leerlingen en de leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben. Door uit te gaan van hun onderwijsbehoeften bevordert HGW dat iedere leerling zo veel mogelijk onderwijs op maat krijgt (zie bijlage 1) (Pameijer e.a., 2012). HGW beoogt een omslag in attitude van de leerkracht, zoals:

- van wat een leerling is of heeft (probleem of stoornis) naar wat hij nodig heeft van leerkrachten (onderwijsbehoeften);
- van 'de leerling moet zich aan het onderwijs of mij als leerkracht aanpassen' naar 'wat kan ik als leerkracht doen, zodat het deze leerling lukt om...';
- van de schuld bij de probleemleerling leggen' naar 'zelf in de spiegel kijken';
- van probleemgericht denken naar oplossingsgericht denken en handelen;

• van een school die ouders informeert naar een school die ook de ervaringsdeskundigheid van ouders benut in haar onderwijs (Pameijer e.a., 2012). Deze omslag in attitude is belangrijk wanneer leerkrachten meer zorgleerlingen in de klas krijgen en helpt om op een positieve manier te leren kijken naar leerlingen die voorheen als 'lastig' werden ervaren en een lastenverzwaring met zich meebrachten op de toch al zo zwaar belaste leerkracht. HGW geeft tevens invulling aan de basisdimensies die, zoals eerder genoemd, opgesteld zijn als aanvulling op het bestaande competentieprofiel voor de leerkracht die werkzaam is in een inclusieve onderwijssetting.

Het implementeren van een werkwijze als HGW zorgt ervoor dat er tegemoet gekomen wordt aan veel kwaliteiten en vaardigheden die Passend Onderwijs van leerkrachten vraagt. Ook het implementeren van een nieuwe werkwijze heeft natuurlijk tijd nodig voor deze is eigengemaakt, daar valt geen winst te behalen. Maar het voordeel van het inzetten van HGW, gelijktijdig met de invoering van Passend Onderwijs, is dat het de leerkracht houvast en richting geeft. Iets waar op dit moment veel behoefte aan is gezien alle onzekerheden omtrent de wijze van realisatie van Passend Onderwijs. HGW kan het verschil gaan maken als het gaat om het verloren vertrouwen van ouders en leerkrachten in de wet Passend Onderwijs.

Over de auteur:

Nouchka Moll (1971) heeft haar PABO studie (Hogeschool Leiden, 2008) afgerond en werkt sindsdien in het onderwijs. De laatste 3 jaar daarvan is zij werkzaam als groepsdocent in het Speciaal Voortgezet Onderwijs bij de Leo Kanner Stichting. Daarnaast is ze student Master Special Educational Needs aan de Fontys Hogeschool, domein Gedrag (autismespecialist).

